

**Inventarizační průzkum lokality „Vranovice“ z oboru
lepidopterologie - denní motýli**

Kód ZCHÚ: -

Řešitel:

SAGITTARIA - sdružení pro ochranu přírody střední Moravy,
občanské sdružení registrované MV ČR pod č.j. VSP/1-4865/91-R
Lipové náměstí 3, 783 36 Křelov
IČ: 41031547

Zpracováno ke dni 20. 11. 2010

Zadání

Inventarizační průzkum denních motýlů byl zpracován v rámci průzkumů lokality „Vranovice“, která představuje přírodně významné území v katastru Vranovice.

Rozloha zkoumaného území

4,2 ha

Zdroj použité nomenklatury

Beneš J., Konvička M., Dvořák J., Fric Z., Havelda Z., Pavlíčko A., Vrabec V., Weidenhofer Z. (eds.) (2002). Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, II. Společnost pro ochranu motýlů, Praha.

Metody

Terénní průzkum byl prováděn podle používané metodiky pro monitoring denních motýlů (Kolektiv 2009).

Údaje o motýlech na lokalitě tak byly získány během tří monitorovacích akcí uskutečněných v období od začátku června do začátku září, a to za dnů s příhodným počasím (jasno až polojasno, teplo, maximálně mírný vítr). Monitoring probíhal na celé ploše dané lokality. Území bylo systematicky procházeno a všichni pozorovaní motýli byli určováni buď přímo nebo po odlovení do entomologické sítky (po určení pak opětovně vypuštěny). Zároveň byla zaznamenávána početnost pozorovaných jedinců, aby bylo možné zhodnotit hrubý odhad velikosti populací jednotlivých vyskytujících se druhů.

Způsob preparace a místo uložení sběrů

Odchycení motýli byli po determinaci opět vypuštěni, nebyly prováděny sběry.

Databáze zjištěných jevů

Nálezová databáze ochrany přírody AOPK ČR

Stručná charakteristika přírodních poměrů zkoumaného území

Lokalita se nachází jihozápadně od obce Vranovce-Kelčice, na pomezí Dražanské vrchoviny a Hornomoravského úvalu, v nadmořské výšce 240 – 270 m. Jedná se o dvě oddělené plošky na svazích otevřeného údolí Kelčického potoka. První tvoří menší vyvýšenina se starým lomem u silnice Vranovice – Vincencov, asi 400 m od okraje Vranovic. Druhá plocha se nachází asi o 500 m dále na západ v okolí dolní přehrádky na Kelčickém potoce. Celé území spadá do mírně teplé klimatické oblasti MT11 a z hlediska biogeografického náleží do prostějovského bioregionu 1.11.

Jedná se o území se skalními výchozy a opuštěným sadem s původními ovocnými dřevinami a výskytem teplomilných trávníků s chráněnými a ohroženými druhy rostlin - ostřice nízké (*Carex humilis*), úložníku klasnatého (*Pseudolysimachion spicatum*), křivatce vstřícnohistého (*Gagea transversalis*) a křivatce rolního (*Gagea villosa*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*). Území bylo dlouho neudržováno, nedocházelo k pravidelnému kosení bylinného patra a lokalita postupně zarůstala. V roce 2005 byla obnovena pravidelná péče o lokalitu, která je zajišťována Sdružením Sagittaria.

Výsledky

Při průzkumu v roce 2010 byl na lokalitě zjištěn výskyt 24 druhů denních motýlů (viz tab. 1).

Tab. 1: Přehled zjištěných druhů denních motýlů, jejich početnost na lokalitě, ohrožení v ČR a ochrana, vazba na biotop (viz níže).

Český název	Vědecký název	Ohrožení	Ochrana	Četnost	Biotop
Běláskovití - Pieridae					
Bělásek zelný	<i>Pieris brassicae</i> (Linnaeus, 1758)			4	U
Bělásek řepový	<i>Pieris rapae</i> (Linnaeus, 1758)			4	U
Bělásek řepkový	<i>Pieris napi</i> (Linnaeus, 1758)			4	U
Žluťásek čičorečkový	<i>Colias hyale</i> (Linnaeus, 1758)			1	U
Žluťásek čilimníkový	<i>Colias crocea</i> (Furcroy, 1785)			2	U
Modráskovití - Lycaenidae					
Modrásek štírovníkový	<i>Cupido argiades</i> (Pallas, 1771)			3	X1
Modrásek černolemý	<i>Plebejus argus</i> (Linnaeus, 1758)			5	X1
Modrásek tmavohnědý	<i>Aricia agestis</i> (Denis & Schiffermüller, 1775)			2	X1
Modrásek jehlicový	<i>Polyommatus icarus</i> (Rottemburg, 1775)			2	U
Babočkovití - Nymphalidae					
Babočka paví oko	<i>Inachis io</i> (Linnaeus, 1758)			3	U
Babočka admirál	<i>Vanessa atalanta</i> (Linnaeus, 1758)			3	U
Babočka bílé C	<i>Polygonia c-album</i> (Linnaeus, 1758)			1	M3
Babočka sítkovaná	<i>Araschnia levana</i> (Linnaeus, 1758)			3	M2
Okáčovití - Satyrinae					
Okáč bojínkový	<i>Melanargia galathea</i> (Linnaeus, 1758)			6	M1
Okáč luční	<i>Maniola jurtina</i> (Linnaeus, 1758)			6	U
Okáč prosíčkový	<i>Aphantopus hyperanthus</i> (Linnaeus, 1758)			6	M1
Okáč poháňkový	<i>Coenonympha pamphilus</i> (Linnaeus, 1758)			5	U
Okáč strdivkový	<i>Coenonympha arcania</i> (Linnaeus, 1761)			2	M2, X2
Okáč třeslicový	<i>Coenonympha glycerion</i> (Borkhausen, 1788)			3	X2, H
Soumračníkovití - Hesperidae					
Soumračník máčkový	<i>Erynnis tages</i> (Linnaeus, 1758)			4	X1
Soumračník čárečkovaný	<i>Thymelicus lineola</i> (Ochsenheimer, 1808)			6	M1
Vřetenuškovití - Zygaenidae					
Vřetenuška kozincová	<i>Zygaena loti</i> (Denis & Schiffermüller, 1775)			3	M1, X2
Vřetenuška mateřídoušková / přehlížená	<i>Zygaena purpuralis</i> (Brünnich, 1763) / <i>minos</i> (Denis & Schiffermüller, 1775)			1	
Vřetenuška obecná	<i>Zygaena filipendulae</i> (Linnaeus, 1758)			3	M2, X2

V tabulce jsou použity následující symboly a zkratky:

Kategorie ohrožení druhu v ČR je v tabulce uvedena dle Červeného seznamu bezobratlých živočichů České republiky (Farkač a kol. 2005):

RE - druh pro území ČR vymizelý

CR - kriticky ohrožený

EN - ohrožený

VU - zranitelný

NT - téměř ohrožený

Kategorie ochrany druhu je zpracována podle zařazení druhu v příloze III vyhlášky č. 395/1992 Sb.:

- KO – druh kriticky ohrožený
- SO – druh silně ohrožený
- O – druh ohrožený

Pozorovaná četnost druhu na lokalitě je uváděna podle používané semikvantitativní stupnice:

1 jedinec	„1“
2 jedinci	„2“
do pěti jedinců	„3“
do 10 jedinců	„4“
do 20 jedinců	„5“
do 100 jedinců	„6“
„stovky jedinců“	„7“
„tisíce jedinců“	„8“

Rozdělení biotopů, na které jsou druhy vázány, je převzato z Beneše a kol. (2002):

- U – ubikvista: generalisté schopni žít na všech biotopech včetně ruderálů, agrocenóz a intravilánu obcí
- M1 – mezofil-1: druhy žijící na otevřených biotopech, především na mezofilních loukách
- M2 – mezofil-2: druhy preferující rozhraní lesních a lučních biotopů: lesní louky, paseky, světliny, lesní okraje, křovinné lemy apod.
- M3 – mezofil-3: druhy žijící v lesních biotopech
- X1 – xerotermofil-1: druhy žijící na otevřených xerotermních biotopech, převážně na krátkostébelných stepních trávnících a skalních stepích
- X2 – xerotermofil-2: druhy žijící na křovinatých stepích a lesostepích (druhy zarůstajících suchých trávníků, teplomilných lemů, teplomilných křovin a rozvolněných xerotermních lesů)
- H – hygofil - druhy žijící na podmáčených loukách a slatiništích (eutrofních mokřadech)
- T – tyrfofil: druhy oligotrofních mokřadů, a to jak tyrfobiontní (žijící pouze na rašeliništích), tak i tyrfofilní druhy (preferující rašeliniště)
- A – alpský druh: druhy vysokohorských biotopů nad hranicí lesa

Největší část zjištěných druhů motýlů patří mezi ubikvisty, tedy druhy s širokou ekologickou valencí (běláskovití, některé babočky a okáči). Tyto druhy díky nevyhraněným nárokům na prostředí a schopnosti žít i v člověkem silně ovlivněných biotopech včetně intravilánu obcí či agrocenóz patří obecně mezi běžné, všude se vyskytující druhy.

Další skupinu tvoří druhy, které preferují mezofilní biotopy, a to buď otevřené biotopy, především mezofilní louky (okáč bojínkový, okáč prosíčkový, soumračník čárečkovaný), nebo druhy vázané na rozhraní lesních a lučních biotopů - okraje luk, paseky, ale i křovinaté lemy, okraje lesa, remízky apod. (babočka síťkovaná, zčásti babočka bílé C). Některé z mezofilních druhů preferují přechodná stanoviště směrem k xerotermním zarůstajícím trávníkům lesostepního charakteru (okáč strdivkový, vřetenuška kozinková, vřetenuška obecná). I druhy z této skupiny patří mezi relativně běžné taxony a nejsou zatím ohroženy.

Menší část zjištěných druhů je vázána na xerotermní biotopy (teplá otevřená stanoviště, zejména krátkostébelné stepní trávníky a skalní stepi), a to především zástupci

modráskovitých - modrásek štírovníkový, modrásek černolemý a modrásek tmavohnědý – a soumračník máčkový.

Diskuze:

Denní motýli patří mezi poměrně dobře známé skupiny hmyzu se značným bioindikačním významem. Proto byli vybráni pro monitoring lokality jako reprezentativní skupina bezobratlých živočichů.

Ačkoliv na lokalitě nebyly zatím zjištěni motýli patřící k vzácným či ohroženým druhům, výskyt druhů s různou biotopovou preferencí a výskyt některých druhů vázaných na xerothermní biotopy svědčí o cennosti a rozmanitosti dané lokality. Ta sice hostí stále ještě poměrně málo ohrožené druhy, ale v rámci převážně zemědělské a urbánní krajiny patří k cenným refugiím s výskytem mizejících přírodních biotopů. Navíc, pokud bude zajištěna dlouhodobá cílená péče o toto území, měla by lokalita získat na významu a budou zde určité nalezeny i další druhy motýlů či jiných živočichů a rostlin.

Závěry:

Složení společenstva denních motýlů odpovídá charakteru lokality, na které se vyskytují různé druhy biotopů včetně těch vzácnějších a mizejících (starý sad, výslunné loučky), avšak kvůli dlouhodobé absenci péče o vyskytující se biotopy byly tyto částečně degradovány a po obnově péče před několika lety probíhá jejich obnova velice pozvolna. Převažují zde proto druhy obecně se vyskytující, běžné.

Složení společenstva motýlů na lokalitě však napovídá, že je zde větší potenciál, co se týče rozvoje přírodních biotopů, a že je vhodné pokračovat v péči o dané území.

Literatura:

Beneš J., Konvička M., Dvořák J., Fric Z., Havelda Z., Pavlíčko A., Vrabec V., Weidenhofer Z. (eds.) (2002). Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, II. Společnost pro ochranu motýlů, Praha.

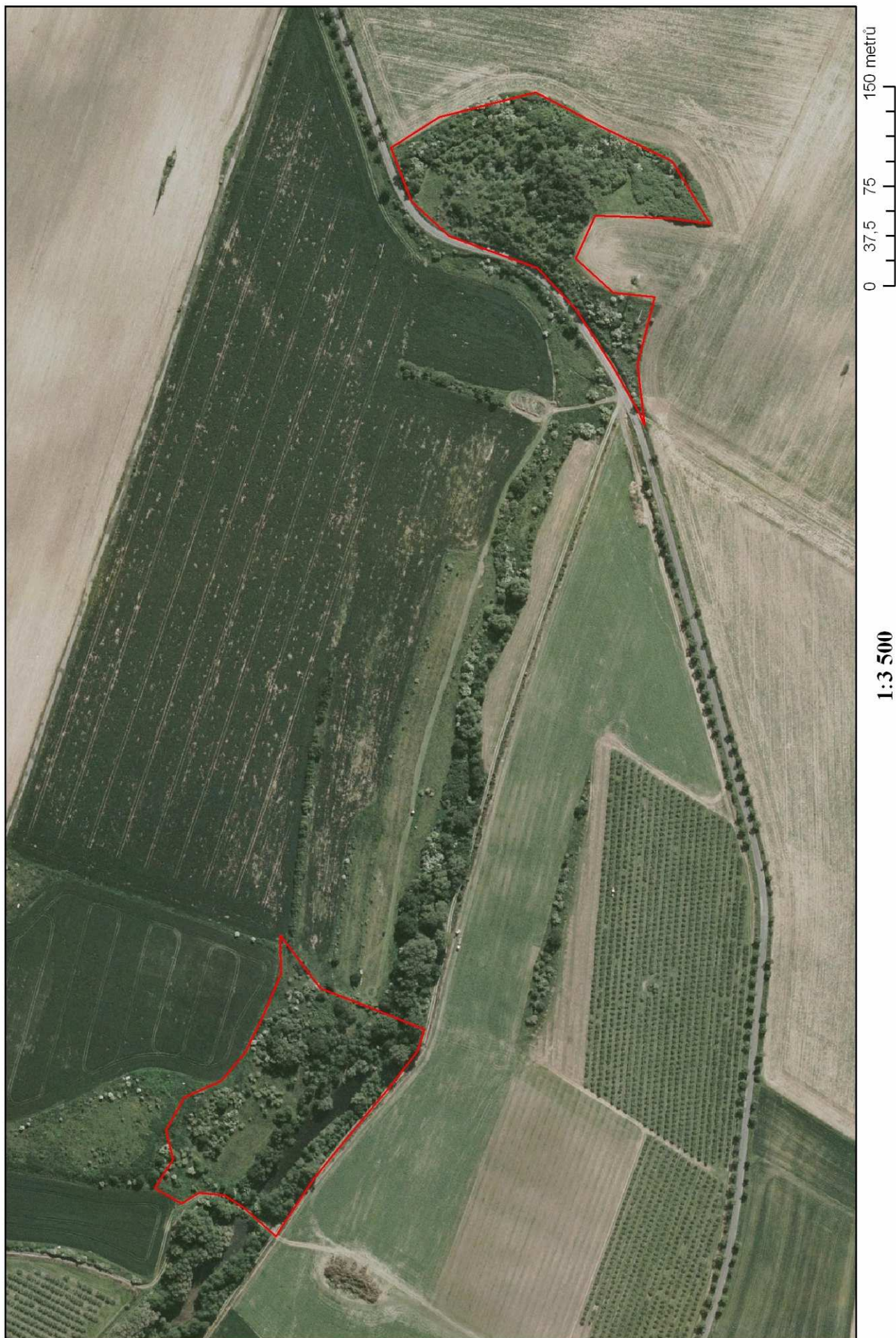
Farkač J., Král D. & Škorpík M. (eds.) (2005): Červený seznam ohrožených druhů České republiky: Bezobratlí. AOPK ČR, Praha.

Kolektiv (2009): Metodika inventarizačních průzkumů maloplošných zvláště chráněných území. AOPK ČR, Praha. <http://www.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=3060>

Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha 1: Mapa - vymezení zkoumaného území

Příloha 2: Fotodokumentace

Seznam fotografií

číslo snímku	jméno autora	datum	klíčová slova	rozměr	lokality
1	Petr Kovařík	20100907	louka	10x15	Vranovice
2	Petr Kovařík	20100907	motýl, babočka	10x15	Vranovice

Obr. 1: Pohled na typické luční stanoviště na lokalitě (východní část lokality u Vranovic)

Obr. 2: Babočka síťkovaná (*Araschnia levana*)

